

KONGRESY, SYMPOZJA I KONFERENCJE

XIII Konferencja *Stratygrafia plejstocenu Polski* Maróz, 04–08.09.2006

Tegoroczna konferencja odbyła się pod hasłem *Plejstocen południowej Warmii i zachodnich Mazur na tle struktur podłoża*, jej celem — jak co roku — był przegląd najnowszych oraz aktualnie prowadzonych badań w zakresie problematyki plejstocenu na terenie Polski i krajów ościennych. Celem szczególnym była prezentacja zagadnień związanych z obszarem położonym pomiędzy doliną środkowej Drwęcy a rejonem Wielkich Jezior Mazurskich. Siedzibą konferencji był Wojskowy Dom Wypoczynkowy *Warmia* w Marózie koło Waplewa (pomiędzy Nidzicą a Olsztynkiem). Konferencja odbywała się w dniach 4–8.09.2006 r. i obejmowała 3 sesje kameralne (po pół dnia każda) oraz 3 sesje terenowe (łącznie dwa i pół dnia).

Organizatorami konferencji były Państwowy Instytut Geologiczny i Komitet Badań Czwartorzędu PAN. Funkcję przewodniczącego komitetu programowego i naukowego pełnił prof. dr hab. Leszek Marks, a przewodniczącego komitetu organizacyjnego — dr hab. Wojciech Morawski. Wzięła w niej udział rekordowa liczba 135 uczestników (ryc. 1), w tym 21 samodzielnych pracowników naukowych z wyższych uczelni, instytutów i przedsiębiorstw geologicznych oraz goście z Białorusi i Niemiec.

Konferencję rozpoczęły 3 wykłady przedstawione przez D. Gałązkę, L. Marksa, W. Morawskiego, wprowadzające w problematykę prezentowanego regionu, obejmujące zagadnienia strukturalne, stratygraficzne i paleogeograficzne, od podłoża krystalicznego aż do przebiegu recesji ostatniego lądolodu. Następnym tematem

wprowadzającym był problem tzw. interglacjału lubawskiego, w nawiązaniu do stanowiska osadów interglacjalnych w Losach k. Lubawy, który został zaprezentowany w 3 referatach przez D. Gałązkę z zespołem, K.M. Krupińskiego i W. Granoszewskiego. Mimo wykonania nowych wierceń i przeprowadzenia kolejnych badań, nadal nie można jednoznacznie przesądzić pozycji stratygraficznej osadów biogenicznych w Losach i ich relacji z osadami interglacjału eemskiego, w szczególności tych znanych ze stanowiska w Nidzicy. W dalszych sesjach referatowych, które odbyły się po południu drugiego dnia i przed południem ostatniego dnia konferencji, 43 autorów wygłosiło 29 referatów i komunikatów pogrupowanych w regionalne bloki tematyczne. W sesji posterowej 56 autorów zaprezentowało 29 posterów. Streszczenia wszystkich referatów, komunikatów, posterów i opisy stanowisk terenowych są zawarte w specjalnym tomie materiałów konferencyjnych, wydanym przez Państwowy Instytut Geologiczny, który otrzymali uczestnicy konferencji. Został on również przekazany do bibliotek licznych placówek naukowych zajmujących się geologią oraz przedsiębiorstw geologicznych.

W ramach sesji terenowych zaprezentowano 12 stanowisk obejmujących różnorodne formy rzeźby polodowcowej oraz ich budowę wewnętrzną, zbadaną w rozległych odsłonięciach i ilustrowaną licznymi planszami posterowymi. Omawiane stanowiska są położone na obszarze od

Ryc. 1. Uczestnicy XIII Konferencji *Stratygrafia plejstocenu Polski* w trakcie sesji terenowej w Orłowie. Fot. W. Morawski

Nidzicy na południu, Lubawy na zachodzie, po Jeziorany na północy i Dźwierzuty na wschodzie.

Pierwszą, trwającą pół dnia, sesję terenową prowadził W. Morawski i dotyczyła ona strefy marginalnej stadiau głównego zlodowacenia wisły w rejonie Nidzicy. Zaprezentowano wychodnię osadów miocenijskich w rejonie Łyny–Orłowa, powstałą wskutek wycisnąć glaciektonicznych i związaną z głęboko zakorzenionymi zaburzeniami, rozpoznaną dzięki kompleksowym badaniom geofizycznym i wiertniczym. Położony w sąsiedztwie rezerwat, obejmujący źródła rzeki Łyny (usytuowane w głębokim rozcięciu erozyjnym z niszami źródłiskowymi i wąwozami) stanowi zakątek o niezwykłych walorach krajobrazowo-przyrodniczych. Na tarasach sandrowych w strefie marginalnej w rejonie Wólki Orłowskiej omówiono leje i dolinki sufozyczne (efekt erozji podziemnej); występujące tam formy są ewenementem w skali europejskiej. Na zakończenie tej sesji uczestnicy konferencji mieli okazję zwiedzić krzyżacki zamek w Nidzicy, położony na jednym ze wzgórz moren spiętrzonych, utworzonych przez łądolód stadiau mławy zlodowacenia warty.

Druga całonocna sesja terenowa obejmowała rejon zachodni i dotyczyła dynamiki ostatniego łądolodu w rejonie garbu lubawskiego — prowadził ją zespół: D. Gałązka i L. Marks oraz Z. Krysiak, K. Pochocka-Szwarc, J. Rychel, B. Słodkowska i B. Woronko. W Rapatach przedstawiono budowę wewnętrzną proksymalnego stożka sandrowego w strefie marginalnej łądolodu. W rozległych odsłonięciach żwirowni w Rożentalu uczestnicy konferencji mieli możliwość obejrzenia i omówienia różnorodnych struktur sedymentacyjnych i deformacyjnych, obecnych w osadach polodowcowej formy szczelinowej, utworzonych w wyniku oscylacji czoła łądolodu. W pamięci uczestników niewątpliwie pozostanie wizyta na Górze Dylewskiej (312 m n.p.m.) — najwyższym punkcie tej części Polski, gdzie zaprezentowano szeroką problematykę związaną zarówno z paleogeografią ostatniego zlodowacenia (masyw Góry Dylewskiej stanowił strefę międzylobową w okresie kilku etapów recesyjnych), jak i z niezwykle złożoną budową wewnętrzną zaburzonych i spiętrzonych osadów neogeńskich i paleogeńskich. Na zakończenie tej sesji uczestników spotkała niezwykle atrakcyjna turystyczno-historyczna — zwiedzanie pola bitwy pod Grunwaldem, z doskonale przedstawionym przez L. Marksa przebiegiem bitwy na tle geomorfologiczno-geologicznym.

Trzecia, również trwająca cały dzień, sesja terenowa dotyczyła dynamiki wschodniej części lobu warmińskiego łądolodu ostatniego zlodowacenia — prowadził ją W. Morawski przy współudziale B. Gruszki i T. Zielińskiego. W punkcie widokowym w Kurkach, położonych w osi rynnicy Łyny, przedstawiono problematykę strefy korzeniowej kilku poziomów sandrowych z recesji ostatniego zlodowacenia oraz przestrzenny układ rynien polodowcowych w strefie marginalnej, odziedziczony po systemie spękań pierwotnych w łądolodzie. W kopalni kruszywa w Giławach omówiono zagadnienie wielkiej strefy międzylobowej ostatniego łądolodu, ograniczającej od wschodu lob warmiński, jej skomplikowaną budowę wewnętrzną i przebieg procesów sedymentacyjnych. W trakcie przerwy

śniadaniowej uczestnicy konferencji mogli napawać się pięknym krajobrazem młodej rzeźby polodowcowej wysoczyzny falistej w rejonie Giław, z kopulastymi wzgórzami i licznymi zagłębieniami bezodpływowymi. Resztę tego dnia zajęła prezentacja rozległych odsłoneń trzech wyrobisk kopalni kruszywa w Kronowie położonej na wysoczyźnie olsztyńskiej. W pierwszym z nich zrelacjonowano problematykę sedymentacji w otwartej szczelinie lodowej oraz fałdów glaciektonicznych powstałych w wyniku jej zaciskania. W drugim wyrobisku zasadniczym tematem była specyfika koryt rzek roztokowych i sedymentacji w warunkach gwałtownego przepływu w obrębie sandru podścielającego glinę zwałową stadiau głównego zlodowacenia wisły. W trzecim wyrobisku, przedstawionym na zakończenie sesji terenowych, zaprezentowano szeroką tematykę związaną z dynamiką łądolodu. Uczestnicy konferencji grupami lub indywidualnie mogli w doskonałych odsłonięciach analizować interesujące ich zagadnienia — wszyscy zgodnie stwierdzili, że to, co zobaczyli, nauczyło ich pokory wobec różnorodności form i struktur, a co za tym idzie procesów glacialnych. Zakończeniem sesji terenowych był wspólny wieczorny posiłek nad jeziorem Pisz w Tumianach k. Barczewa.

W opinii uczestników konferencja została przeprowadzona sprawnie mimo wyjątkowo dużej liczby osób. Przyniosła ona przegląd wiedzy na temat najnowszych badań nad plejstocenem Polski i sąsiednich terenów, jak również umożliwiła przedstawienie problematyki geologii plejstocenu na mało znanym obszarze Warmii i południowo-zachodnich Mazur. Materiały przedstawione w ramach sesji kameralnych czy terenowych po raz kolejny potwierdziły ogromny postęp wiedzy na temat plejstocenu Polski, uzyskiwany w wyniku opracowywania kolejnych arkuszy *Szczegółowej mapy geologicznej Polski w skali 1 : 50 000*. Trudny do przecenienia jest efekt konferencji, wynikający ze spotkania tak dużej grupy specjalistów zajmujących się osadami plejstocenijskimi. Jak co roku pokłosiem tego spotkania jest wymiana doświadczeń, plany wspólnych badań, nowych tematów badawczych czy grantów oraz wspólnych publikacji. Dla organizatorów prezentujących wyniki wieloletnich badań była to niezwykle okazja do usłyszenia opinii wybitnych naukowców różnych specjalności. Dyskusje przeprowadzone przy odsłonięciach zawsze mają pod tym względem nieocenioną wartość.

W trakcie dyskusji podsumowującej, jaka odbyła się na zakończenie konferencji, uczestnicy zostali poinformowani, że następna — XIV Konferencja *Stratygrafia plejstocenu Polski* — odbędzie się jak zwykle w pierwszych dniach września następnego roku i będzie się koncentrować na problematyce związanej z lobem Wisły.

W pamięci uczestników konferencji w Marózie pozostanie tragiczne wydarzenie, jakim było nagłe odejście uczestniczki konferencji Dr Ireny Pawłowskiej — naszej serdecznej koleżanki i przyjaciółki z Mińska na Białorusi. Pozostanie Ona na zawsze w naszej pamięci, będzie nam Jej ogromnie brakowało — nie tylko na każdej następnej konferencji (wspomnienie o Dr Irenie Pawłowskiej zamieszczono na str. 939).

Wojciech Morawski